

Sygn. akt I KK 11/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 stycznia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Michał Laskowski (przewodniczący)

SSN Dariusz Kała (sprawozdawca)

SSN Włodzimierz Wróbel

Protokolant Łukasz Biernacki

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Andrzeja Pogorzelskiego,
w sprawie **A. B.** uniewinnionego od popełnienia czynu z art. 228 § 1 i 3 k.k. i in.,
i **Ł. W.** uniewinnionego od popełnienia czynów z art. 229 § 1 i 3 k.k. i art. 190 § 1
k.k. i in.,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie w dniu 19 stycznia 2022 r.,
kasacji wniesionej przez prokuratora na niekorzyść
od wyroku Sądu Okręgowego w S.

z dnia 20 sierpnia 2020 r., sygn. akt II Ka (...),
utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w S.
z dnia 24 września 2019 r., sygn. akt II K (...),

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Okręgowemu w S. do ponownego rozpoznania w postępowaniu
odwoławczym.**

UZASADNIENIE

A. B. został oskarżony o to, że:

I. w okresie od 2015 roku do marca 2017 roku w G., działając w krótkich odstępach czasu w wykonaniu z góry powziętego zamiaru, pełniąc służbę publiczną funkcjonariusza Straży Granicznej wielokrotnie przyjął od Ł.W. korzyści majątkowe w postaci pieniędzy w nieustalonych kwotach, w tym w czerwcu 2016 roku przyjął korzyść w kwocie 4000 złotych, w zamian za zachowanie stanowiące naruszenie przepisów prawa polegające na informowaniu Ł. W. o terminach i rozmieszczeniu w terenie patroli Straży Granicznej w celu ułatwienia przemytu i przewozu papierosów bez polskich znaków skarbowych akcyzy, które to informacje posiadał w związku z zatrudnieniem w P. Straży Granicznej w A. i S. tj. o czyn z art. 228 § 1 i 3 kk w zw. z art. 12 kk

Ł. W. został oskarżony o to, że:

II. w okresie od 2015 roku do marca 2017 roku w G., działając w krótkich odstępach czasu w wykonaniu z góry powziętego zamiaru, wielokrotnie udzielił korzyści majątkowych funkcjonariuszowi Straży Granicznej A. B. w postaci pieniędzy w nieustalonych kwotach, w tym w czerwcu 2016 roku udzielił takiej korzyści w wysokości 4000 złotych, w zamian za zachowanie stanowiące naruszenie przepisów prawa polegające na informowaniu o terminach i rozmieszczeniu w terenie patroli Straży Granicznej w celu ułatwienia przemytu i przewozu papierosów bez polskich znaków skarbowych akcyzy, które to informacje wymieniony funkcjonariusz posiadał w związku z zatrudnieniem w Placówkach Straży Granicznej w A. i S. tj. o czyn z art. 229 § 1 i 3 k.k. w zw. z art. 12 k.k.

III. w okresie od grudnia 2016 roku do grudnia 2017 roku w S., działając w krótkich odstępach czasu w wykonaniu z góry powziętego zamiaru, co najmniej dwukrotnie groził P. P. zniszczeniem domu jej rodziców, położonego w miejscowości D. oraz pozbawieniem życia jej ojca, a także bezprawnym pozbawieniem kontaktu z małoletnim dzieckiem, przy czym groźby te wzbudziły w niej uzasadnioną obawę, iż będą spełnione tj. o czyn z art. 190 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k.

Wyrokiem z dnia 24 września 2019 roku, II K (...), Sąd Rejonowy w S.:

1. oskarżonego A. B. uniewinnił od zarzucanego mu aktem oskarżenia czynu;
2. oskarżonego Ł.W. uniewinnił od zarzucanych mu aktem oskarżenia czynów;
3. kosztami procesu obciążył Skarb Państwa.

Od powyższego wyroku apelację wywiódł prokurator, który zaskarżonemu wyrokowi zarzucił:

1. w zakresie czynów kwalifikowanych z art. 228 § 1 i 3 k.k. w zw. z art. 12 k.k. oraz art. 229 § 1 i 3 k.k. w zw. z art. 12 k.k. (czyny I i II aktu oskarżenia) obrazę przepisów postępowania, która miała wpływ na treść wyroku tj. art. 4 k.p.k., art. 7 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k., poprzez sprzeczne z zasadą obiektywizmu oraz zasadą swobodnej oceny dowodów uwzględnienie tylko okoliczności przemawiających na korzyść oskarżonych i pominięcie tych okoliczności, które w sposób jednoznaczny wskazują na ich sprawstwo, w szczególności potraktowanie w sposób dowolny zeznań świadka P.P. poprzez nieuwzględnienie jej zeznań pomimo zgodności z innymi dowodami a jednocześnie bezkrytyczne danie wiary wyjaśnieniom oskarżonych;
2. w zakresie czynu kwalifikowanego z art. 190 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k. (czyn III aktu oskarżenia) błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, poprzez przyjęcie, iż nie doszło do popełnienia tego czynu albowiem pokrzywdzona P.P. nie obawiała się spełnienia zachowań przestępczych, których popełnienie deklarował oskarżony Ł. W. w sytuacji, gdy obiektywna ocena zebranego materiału dowodowego prowadzi do wniosku, iż taka obawa zachodziła.

Podnosząc powyższe zarzuty skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w S.

Wyrokiem z dnia 20 sierpnia 2020 r., sygn. akt II Ka (...), Sąd Okręgowy w S. utrzymał zaskarżony wyrok w mocy i orzekł o kosztach procesu.

Od powyższego wyroku kasację wywiódł prokurator, który zaskarżył wyrok w całości, zarzucając mu rażące naruszenie przepisów prawa procesowego, mające istotny wpływ na jego treść, a to art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k., poprzez zaniechanie dokonania rzetelnej kontroli odwoławczej wyroku sądu I instancji, a w szczególności nierozważenie zarzutów sformułowanych w apelacji, do których to zarzutów Sąd odwoławczy, w uzasadnieniu swojego wyroku, właściwie się nie ustosunkował i nie przedstawił powodów, dla których uznał je za niezasadne, ograniczając się do ogólnikowych sformułowań stanowiących w istocie jedynie powielenie treści obowiązujących przepisów i wybranych fragmentów z uzasadnienia wyroku Sądu I instancji, bez ich odniesienia do zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego i podniesionych w środku odwoławczym uchybień.

Podnosząc powyższy zarzut skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w S. i poprzedzającego go wyroku Sądu Rejonowego w S. oraz przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja okazała się zasadna.

Przeprowadzona przez Sąd Okręgowy kontrola odwoławcza, z przyczyn wskazanych poniżej, rażąco naruszała standardy z art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k.

Na wstępie należy zauważyć, że przepis art. 433 § 2 k.p.k. nakazuje sądowi *ad quem* rozważenie wszystkich wniosków i zarzutów apelacji. Natomiast regulacja zawarta w art. 457 § 3 k.p.k. obliguje ów sąd, by w uzasadnieniu swojego wyroku zawarł argumenty wskazujące na to, czym kierował się wydając rozstrzygnięcie. Przestrzeganie tych reguł jest niezwykle istotne. To treść uzasadnienia wyroku sądu odwoławczego jest podstawowym wyznacznikiem prawidłowości przeprowadzenia kontroli instancyjnej zaskarżonego orzeczenia, albowiem odzwierciedla proces myślowy organu orzekającego, który jej dokonywał. Sąd Najwyższy, w swoim orzecznictwie wielokrotnie wskazywał, że zrealizowanie obowiązków wynikających z treści art. 433 § 2 k.p.k. i art. 457 § 3 k.p.k. wymaga nie tylko niepomijania żadnego zarzutu podniesionego w środku odwoławczym, ale także rzetelnego ustosunkowania się do każdego z nich, a nadto wykazania konkretnymi, znajdującymi oparcie w ujawnionych w sprawie okolicznościach, argumentami, dlaczego poszczególne zarzuty zawarte w rozpoznawanym środku odwoławczym uznano za zasadne bądź też za bezzasadne. Do naruszenia ww. przepisów może dojść nie tylko wtedy, gdy sąd drugiej instancji pomija w swoich rozważaniach zarzuty zawarte w apelacji, lecz również wtedy, gdy ich analiza rażąco odbiega od standardów kontroli instancyjnej, a zwłaszcza ogranicza się do ogólnikowego stwierdzenia, że zarzut jest zasadny lub że jest niezasadny. Podkreślenia przy tym wymaga, że niedopuszczalne jest, aby Sąd Najwyższy w postępowaniu kasacyjnym przejmował kompetencje sądu odwoławczego i w ramach badania zasadności lub niezasadności kasacji dokonywał pełnej analizy zarzutów wyartykułowanych w zwyczajnym środku zaskarżenia. Takie postąpienie rażąco godziłoby bowiem w przepisy wyznaczające właściwość funkcjonalną sądów okręgowych i sądów apelacyjnych jako sądów odwoławczych oraz Sądu Najwyższego jako sądu kasacyjnego (art. 25 § 3, art. 26 i art. 27 k.p.k.). Byłoby ono również rażąco sprzeczne z treścią art. 536 k.p.k. Trafności tych uwag nie podważa brzmienie art. 537a k.p.k., zgodnie z którym, nie

można uchylić wyroku sądu odwoławczego z powodu niespełnienia przez uzasadnienie wymogów wskazanych w art. 457 § 3 k.p.k. Przepis ten nie może być bowiem interpretowany w sposób, który prowadziłby do przyznania Sądowi Najwyższemu kompetencji do przeprowadzenia w toku postępowania kasacyjnego pełnej kontroli odwoławczej. Powyższe oznacza, że jeżeli w toku kontroli kasacyjnej Sąd Najwyższy stwierdzi, że apelacja strony, która wywiodła nadzwyczajny środek zaskarżenia, nie została uwzględniona, a uzasadnienie wyroku sądu odwoławczego rażąco narusza przepis art. 457 § 3 k.p.k. i jednocześnie w kasacji, w oparciu o „jakość” takiego uzasadnienia, podniesiono zarzut rażącego naruszenia art. 433 § 2 k.p.k., to ten stan rzeczy z reguły wymaga uchylenia wyroku sądu odwoławczego. Wspomniane rozstrzygnięcie jest niezbędne dla urzeczywistnienia tak konstytucyjnego, jak i konwencyjnego standardu rzetelnego procesu (art. 45 ust. 1 Konstytucji w zw. z art. 176 ust. 1 Konstytucji oraz art. 6 EKPCz), którego norma zakodowana w treści art. 537a k.p.k. nie może ani ograniczać, ani też wyłączać (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 lutego 2021 r., sygn. akt III KK 175/20, OSNKW 2021/3/14). Ponadto, co już podkreślono wyżej, uzasadnienie orzeczenia jest odzwierciedleniem procesu myślowego, który poprzedził jego wydanie. Powyższe uprawnia do wnioskowania, że jeżeli pisemne motywy orzeczenia są powierzchowne i pełne luk, to taka też była kontrola instancyjna zarzutów podniesionych w środku zaskarżenia.

Przenosząc powyższe uwagi na grunt niniejszej sprawy należy wskazać, że Sąd Okręgowy w S. dopuścił się rażącego naruszenia art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. Uzasadnienie zaskarżonego wyroku jest niezwykle lakoniczne, ogólnikowe i nie sposób znaleźć w nim rzeczowej odpowiedzi na zarzuty i konkretne argumenty podniesione w uzasadnieniu apelacji. Takowej repliki próżno szukać w arbitralnym stwierdzeniu, ograniczającym się do wskazania, że sąd pierwszej instancji prawidłowo ocenił materiał dowodowy, a w szczególności zeznania P. P. oraz powtórzenia, za Sądem Rejonowym, że mimo szeroko zakrojonej kontroli operacyjnej nie uzyskano jakiegokolwiek materiału dowodowego potwierdzającego uzyskanie korzyści majątkowej przez A. B. od Ł.W. (k. 350 v.). Wskazany wyżej standardom kontroli odwoławczej nie odpowiada również ogólnikowa konstatacja Sądu Okręgowego, że apelacyjny zarzut błędu w ustaleniach faktycznych polegał wyłącznie na polemice z ustaleniami faktycznymi poczynionymi przez sąd, a „całokształt relacji świadka P. P. z oskarżonym Ł. W., konflikt o dziecko, okoliczności użytych przez oskarżonego słów, wbrew twierdzeniom skarżącego nie dają podstaw do uznania, iż oskarżony chciał zrealizować wypowiedane groźby, ani, że ww. obawiała się ich spełnienia” (k. 350 v.). To lakoniczne stwierdzenie po pierwsze wskazuje, że Sąd Okręgowy nie zapoznał się dokładnie z argumentacją zawartą w

uzasadnieniu apelacji. Autor środka odwoławczego nie twierdził wszak, że oskarżony chciał zrealizować swoje groźby. Podnosił natomiast, że deklarowany brak zamiaru spełnienia gróźb nie może skutkować ustaleniami dokonanyymi przez sąd i wskazywał, że zamiar spełnienia groźby nie należy do znamion przestępstwa z art. 190 § 1 k.k. Po drugie, z powołanego wyżej stwierdzenia, nie sposób wyczytać najważniejszego, a mianowicie tego, z jakich konkretnie przyczyn Sąd Okręgowy uznał, że eksponowane w nim okoliczności, wskazują na bezzasadność argumentacji apelacyjnej.

W tym stanie rzeczy, Sąd Najwyższy uznał, że autor nadzwyczajnego środka zaskarżenia, opatrzonego nader pogłębionym i szczegółowym uzasadnieniem, wykazał zaistnienie w analizowanym postępowaniu podstawy kasacyjnej z art. 523 § 1 k.p.k., polegającej na rażącej i mogącej mieć istotny wpływ na treść orzeczenia obrazie art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k.

Wobec tego sąd kasacyjny zobligowany był uchylić zaskarżony wyrok i przekazać sprawę Sądowi Okręgowemu w S. do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

W postępowaniu ponownym sąd odwoławczy jeszcze raz, w tym wypadku z pełnym poszanowaniem zasad wynikających z treści art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k., przeprowadzi procedurę instancyjną, wnikliwie analizując zarzuty apelacyjne i argumentację przywołaną na ich poparcie. W ramach tej kontroli Sąd Okręgowy zwróci także uwagę na argumenty zamieszczone w uzasadnieniu kasacji, które mogą być pomocne w trakcie oceny zasadności zarzutów i wniosku apelacyjnego. Przeprowadzone postępowanie kontrolne sąd zwieńczy wydaniem orzeczenia, które będzie urzeczywistniało standard sprawiedliwości materialnej oraz proceduralnej i które – jeśli zaktualizuje się taka potrzeba – uzasadni w sposób odpowiadający wszystkim wymaganiom wynikającym z obowiązujących przepisów prawa.

Kierując się powyższą argumentacją, Sąd Najwyższy orzekł jak w części dyspozytywnej wyroku.